

Høringsinnspill til ”Internasjonale strategier for Finnmark 2015-2019”

Innspill til ”Internasjonale strategier for Finnmark 2015-2019” fra Vest Finnmark Regionråd som består av kommunene Alta, Kvalsund, Loppa, Måsøy, Hammerfest, Hasvik og Nordkapp.

Sammendrag

Den politiske og næringsmessige Interessen for nordområdene, Finnmarks nærområde øker nasjonalt og internasjonalt. Her bør Finnmark være aktivt tilstede og nærværende for:

- *Øke våre muligheter for å realisere og eksportere verdier fra Finnmark og Vest-Finnmark*
- *Styrke vår kompetanse og konkurranseevne*
- *Delta på prioriterte samarbeidsarenaer som i Arktisk råd, i Barentsregionsamarbeidet, samt og opp mot EU*
- *Involvere og bistå kommunene i sitt og deres eget internasjonale arbeid.*

Hva vil vi oppnå med det internasjonale arbeidet?

Vi ønsker å styrke evnen til å realisere verdier gjennom økt internasjonal kompetansesamarbeid.

Vest Finnmark regionråd har tidligere i år gitt en uttalelse om internasjonalt arbeid til høringsutkast for ny regionalutviklingsplan for Finnmark.

”Internasjonalt samarbeid må fokusere på kunnskap om, kontakt med og adgang til de internasjonale markedene for eksport av produkter, reiseliv/opplevelser, bedriftsetableringer og investorer.”

Finnmark som den nordligste fylket i Norge har en sentral geografiske og geopolitisk posisjon i nordområdene med ressursrike og produktive hav i nord, Russland i øst og grensen mot Finland og EU i sør. Internasjonalt får de arktiske områdene økende økonomisk og politisk oppmerksomhet. Nasjonalt har regjeringen Solberg det samme utenrikspolitiske fokus som Stoltenberg II om at nordområdene er Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde av stor sikkerhetspolitisk og økonomisk betydning. Regjeringen har som ambisjon at nordområdene blir blant de mest innovative og kunnskapsbaserte vekst regionene globalt. Ambisjonene for de internasjonale strategiene i Finnmark for perioden 2015 til 2019 bør være:

- Å styrke konkurransekraften for å realisere verdipotensialer.
- Å styrke evnen og kompetansen til å skape en bærekraftig vekst.
- Å engasjere seg i og prioritere internasjonale samarbeid som bidrar til økonomisk vekst, sosial utvikling og ivaretar miljøhensyn.

De prioriterte satsingsområdene

Det er viktig å prioritere arbeidet innenfor de viktigste eksportnæringene og de arenaene som er viktig for å styrke fylkets konkurransekraft.

Innledningsvis om prioriteringene

Høringsutkastet peker riktignok på viktige områder som kultursamarbeid, samferdsels-samarbeid, utdanningssamarbeid samt nærings og miljøsamarbeid. Innenfor disse satsningene er samarbeidet med våre nærområder som Nordvest-Russland og Finland belyst godt, spesielt innenfor folk til folk samarbeidet.

Skal Finnmark kunne skape økt velferd, økt livskvalitet innenfor rammene av bærekraftig utvikling bør strategien prioritere opp internasjonalesamarbeidsområder som a) **bidrar til å realisere verdier fra naturressursene**, b) **styrker vår evne og kompetanse til å gjøre det** og c) **prioritere viktige internasjonale arenaer for nordområdeutviklingen**.

Å realisere verdier fra naturressursene

De næringssektorene som er naturlig å trekke frem og viktig for Finnmark i denne sammenhengen er sjømat, reiseliv, petroleum, energi, og mineralnæringen. Selv om reiseliv i seg selv ikke nødvendigvis er en naturressurs så markedsfører reiselivet natur og naturopplevelser som viktig.

Markedsadgang, markedsføring og markedstilgang for sjømat fra Finnmark.

Det meste av sjømat fra havbruks- og fiskerinæringene eksporteres til Europa samt noe til Asia og Russland. For sjømatnæringene vil det være viktig at a) internasjonale **handels og grense barrierer fjernes eller reduseres** og b) best mulig infrastruktur for **transport av varer til markedene** samt c) støtter opp om den **internasjonale markedsføringen** av sjømatprodukter fra Finnmark.

Tilgjengelige internasjonale innfartsårer og markedsføring av reiseliv i Finnmark.

God lokale reiselivsprodukter og infrastruktur er i seg selv viktig. Men med store avstander både til viktige markeder og internt i landsdelen er flytransport en viktig transportform for turister. Skipsfart med cruise-skip utgjør også en viktig innfarts åre for reisende. For denne næringen vil det være viktig at man a) adresserer og bidrar til å **utvikle de internasjonale innfartsårene** og spesielt innen luftfart og cruisetrafikk og b) bidrar internasjonalt til å **markedsføre reiselivsprodukter** fra Finnmark.

Å skape merverdier fra olje og gass virksomheten i nord

Petroleumsaktiviteten har etablert seg i Vest Finnmark og da spesielt i Hammerfest tilknyttet Melkøya og driftsorganisasjonen til Goliat. Aktiv leteboring har ført til nye funn i vest. Denne utviklingen kan flytte seg østover med åpningen av Barentshavet sør-øst. Aktiviteter tilknyttet leting, utbygning og drift gir allerede betydelige lokale og regionale økonomiske ringvirkninger.

Olje og gass aktiviteten i nord skiller seg noe fra aktivitetene lengere sør blant annet med avstander til markeder, klimatiskeforhold og til dels svakere infrastruktur. For aktivitetene som når foregår i nord tar industrien i bruk de best tilgjengelige teknologiene og utvikler stadig nye og bedre standarder, teknologier og løsninger. Når de nå har ambisjoner om å øke aktiviteten nord- og østover vil denne teknologiutviklingen forsterkes.

Det finnes eksempler på hvordan bedrifter og utviklingsmiljøer i Finnmark allerede har bidratt i en slik utvikling. Implementeringen av kystfiskeflåten i beredskapsløsningen er en slik løsning og beredskapssimulatoren i Honningsvåg en annen. Vi har allerede god erfaring med søk og redning i kaldt klima og med store avstander som kan videreutvikles. Aktivitets- og miljø overvåkning dels initiert fra fiskeriene, er også et slikt kompetanseområde som i seg selv er viktig for aktiviteten i nord men også har overførings og eksportpotensialer internasjonalt. Sist men ikke minst markedsfører oljeindustrien internasjonalt i nye oljeprovins de standarder og erfaringer med lokal leverandørutvikling basert på utviklingen i Nord Norge.

Her kan den internasjonale strategien for Finnmark adressere a) å tiltrekke seg internasjonale teknologi og leverandør miljø som kan **utvikle og styrke unike fortrinn** i Finnmark for petroleumsaktiviteten i nord og b) bidra til å **internasjonalt markedsføre teknologier, standarder og løsninger for eksport**.

Energi inn i fremtiden

De tre viktigste elementene for energinæringen er verdiskapingen, forsyningssikkerhet og miljø. Med energi i denne sammenhengen menes fornybar energi og for Finnmark vil det fremtidige potensialet i hovedsak dreie seg om vindkraftproduksjon, kraftnett og energieffektivisering.

Finnmark har betydelige vindkraftressurser. Svakt eller manglende kraftnett er en flaskehals og er en utfordring for fylkets egen forsyningssikkerhet. I Vest Finnmark vil noe av dette løses med den nye 420-kV linjen som bygges frem til Skaidi. Det finnes planer for å styrke nettet sørover mot Finland og kraftutveksling mot Russland men disse vil i følge Statnett (2013) ikke bære aktuelle for tidligst etter 2018 mot Russland og Finland etter 2020 og derfor ha mindre relevans for den internasjonale strategien i denne perioden.

Utviklingen av fornybare energiløsninger og energieffektiviseringer er viktige og den internasjonale strategien bør derfor også ha en oppmerksomhet på dette.

Mineralnæringen er viktig og har potensialer

Mineralnæringen er en viktig eksportrettet næring i Finnmark og Norge forøvrig.

Mineralnæringen i Finnmark ligger nasjonalt på tredje plass når det gjelder verdiskaping og sysselsetting. 90 % av verdiskapingen kommer fra eksport av malm fra Syd Varanger til Kina og Europa og nefelin-syenitt fra Stjernøya i Vest Finnmark. Nussir arbeider nå for å få tillatelse til å utvinne kobber forekomsten i Kvalsund. NGUs kartleggingsprogram "*Mineralressurser i Nord Norge (MINN)*" har også påvist interessante fremtidige muligheter i tillegg til de forekomster som allerede er påvist men ikke satt i drift.

I tillegg kommer eksport av naturstein og andre geologiske ressurser som skifer fra Alta. Den internasjonale strategien bør derfor kunne ha med seg muligheter for å **markedsføre produkter fra Finnmark og muligheter for investeringer for leting og utvinning**.

Å styrke vår evne og kompetanse til å skape verdier

Vest Finnmark regionråd har tidligere gitt følgende innspill til høringsutkast for ny regional utviklingsplan (RUP).

"Fokus på forskning, innovasjon og utdanning som understøtter og utvikler vår evne til å ivareta og videreutvikle våre naturlige fortrinn for verdiskaping. RUP'en bør stimulere til å

utvikle næringsrettede kompetansenettverk som samarbeider med forskning, utdanning og det offentlige.”

En av de store flaskehalsene for å kunne realisere verdier fra naturressurser i Finnmark er å få tak i nok arbeidskraft med den riktige kompetansen. I tillegg har Nord-Norge inklusiv Finnmark i utgangspunktet lavere forskningsinnsats enn resten av landet. Utviklingen viser at mens FoU-investeringene samlet sett øker i norsk næringsliv, synker FoU-investeringene i det nordnorske næringslivet. Dette svekker virksomhetenes innovasjonsevne og gjør at de går glipp av muligheter til å utvikle nye produkter, tjenester og prosesser. En svakere satsing på forskning og utvikling i nordnorsk næringsliv innebærer også at bedriftene i mindre grad blir i stand til å tilegne seg og få nytte av offentlig forskningsinnsats.

En annen barriere som svekker evnen til næringslivet i Finnmark til å realisere verdier er begrenset tilgang på kapital og fragmentert eierskap. Innenfor petroleumsnæringene har ikke dette vært noe utpreget problem og muligens heller ikke innen boligrettede investeringer. Men tradisjonell industri, teknologibedrifter og særlig innovative bedrifter i tidlig fase hatt større problemer med å skaffe kapital.

Det Nord-Norske næringslivet inklusiv Finnmark preges også av en større andel av mindre og personeide bedrifter med begrensede ressurser til investeringer, produktutvikling og markedsutvikling. Andelen av utenlandsk eierskap ligger bare på en tredjedel av nivået i resten av Norge. I rapporten Framtid i Nord (2014) peker de på at en viktig utfordring her er å balansere målene om regional kontroll med muligheten for å åpne opp for større grad av nasjonalt og internasjonalt eierskap med de muligheter det gir både for adgang til viktige ressurser og til nettverk som kan gi nyttig kompetanse om markeder

Den internasjonale strategien bør derfor adressere behovet for tilgang på arbeidskraft, forskning og innovasjon samt styrke kapitaltilgangen ved a) **å markedsføre muligheter for jobb i Finnmark** der det er aktuelt, b) **søke samarbeid med sterke internasjonale forsknings og utdanningsmiljø** og c) **markedsføre investeringspotensialer** i Finnmark overfor internasjonale bedrifter, investorer og kapitalmarkeder.

Å prioritere viktige internasjonale arenaer for nordområdeutviklingen.

Det er tre viktige områder som bør ivaretas når fylket skal prioritere sine satsninger på sin deltagelse i viktige internasjonale arenaer ved å a) følge opp viktige arenaer som Arktisk råd og Arktisk økonomisk forum b) arenaer som styrker Barentssamarbeidet og c) andre arenaer som er viktige for Finnmarks rolle i nordområdene.

Arktisk råd er en viktig internasjonal arena

Arktisk råd og det nye Arktiske økonomiske forum er viktige arenaer som tar opp problemstillinger og muligheter rundt tilgang på naturressurser, nye handelsveier og økt aktivitet i nordområdene, inklusiv utfordringer rundt miljø og klimaendringer. Dette er viktige områder for Norges område politikk og ikke minst for Finnmark.

Barentssamarbeidet er viktig for Finnmark og Norge

Fylket har igjennom 20 år etablert nettverk og samarbeidsrutiner som bør følges opp videre som beskrevet i høringsutkastet inklusiv Nordkalottsamarbeidet.

Arenaer som er viktige for Finnmark

Her finnes en rekke arenaer som er viktige. Som Nord Norges Europakontor, samt arenaer som styrker samarbeidet opp mot Sverige og Finland, Nordisk og andre.

Uansett arena bør målsettingen for arbeidet i disse arenaene fokusere på a) hvordan å styrke fylkets **konkurranseskraft**, b) hvordan øke tilgangen til **arbeidskraft** og b) hvordan å gjøre arbeidskraften mer produktiv gjennom å satse på **utdanning, forskning og innovasjon**.

Kommunene som en viktig ressurs i det internasjonale arbeidet

Kommunene i Finnmark driver også internasjonalt arbeid, og er således en viktig ressurs. Dette bør fylkeskommunens internasjonale strategi ta inn over seg. Ett tettere samarbeid og bruk av hverandres kompetanse og kontakter bør således være prioritert i det internasjonale arbeidet til fylkeskommunen.

Et slikt samarbeid bør være systematisk og kan organiseres på ulike måter. Et alternativ kan være en referanse og/eller ressursgruppe som kan bistå fylkeskommunen. I tillegg bør fylkeskommunen bistå spesielt mindre kommuner i dere internasjonale arbeid.